

Miljøverndepartementet

Postboks 8013 Dep.
0030 OSLO

MILJØVERNDEPARTEMENTET	
SAK NR:	DATE:
2002 / 458-105	28 / 6-2002
skannet	

Høringsuttalelse. NOU 2002:1 Fortid former framtid - utfordringer i en ny kulturminnepolitikk.

Høringsuttalelse til NOU 2002:1 Fortid former framtid, ble behandlet i kommunestyret i Larvik kommune 19. juni 2002.

Vedtak:

1. NOU 2002:1 Fortid former framtid er en stimulans til kommunens initiativ med å utarbeide en helhetlig og strategisk plan for kulturminnevernet.
2. Larvik kommune slutter seg til utvalgets anbefaling om at det må legges til rette for en mer aktiv bruk av plan og bygningsloven.
Det er viktig at eiere/brukere kommer med i planarbeidet på et tidlig tidspunkt, slik at kulturminneinteressene blir ivare tatt på en best mulig måte.
3. Larvik kommune støtter utvalgets anbefaling om økning i de økonomiske rammene for kulturminnearbeidet, men understreker at det må legges kommunale og regionale prioriteringer til grunn i bruken av midlene. Dette må også gjelde for det foreslåtte kulturminnefondet.

Midler fra fondet skal i tillegg kunne utløses av lokal innsats og private tilskudd.

4. Larvik kommune slutter seg til utvalgets anbefalinger om behovet for å styrke kompetansen og ressursinnsatsen i kulturminnevernet på kommunalt og regionalt nivå. En slik styrking bør skje samtidig med en desentralisering av oppgaver av lokal og regional betydning.

Også gjennom at plan og bygningsloven omarbeides til bedre å ivareta verneinteressene.

5. Larvik kommune er innforstått med regjeringens ønske om å tildele kommunesektoren økt ansvar og større handlingsrom innenfor kulturminnevernet. Det er positivt med koordineringen av kommuneprosjektet og det videre arbeidet med ny kulturminnepolitikk.
Med en styrking av kommunens rolle blir det også nødvendig å styrke de økonomiske ressursene. Dette må være en forutsetning for overføring av oppgaver og ansvar til kommunenivået.

Økt ansvar må bli fulgt av sikring av kommunens faglige kompetanse og integritet. Det økte ansvaret må ikke gjennomføres på bekostning av langsiktigheten som må ligge til grunn for kulturminnevernet. Nasjonale kulturminneinteresser må tydeliggjøres og bør fortsatt ivaretas på nasjonalt og regionalt nivå.

Vennligst oppgi "Vår ref" ved svar eller henvendelser

For høringskommentarer iflg. Miljøverndepartementets disposisjon vises det til protokoll fra kommunestyrets sak som følger vedlagt.

Med hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Aina Aske'.

Aina Aske
leder

Vedlegg:

- 1 Særutskrift. PS 085/02 NOU 2002:1 Fortid former
framtid. Utfordringer i en ny kulturminnepolitikk.
Høringsuttalelse.

Larvik
kommune

Saksnummer:	Utvalg/komite	Møtedato:
029/02	Oppvekst og kulturkomitéen	05.06.02
085/02	Kommunestyret	19.06.02

NOU 2002:1 Fortid former framtid - utfordringer i en ny kulturminnepolitikk. Høringsuttalelse

RÅDMANNENS FORSLAG TIL VEDTAK:

1. Larvik kommune tar *NOU 2002:1 Fortid former framtid* til etterretning. Utredningen av ny kulturminnepolitikk er en stimulans til kommunens initiativ med å utarbeide en helhetlig og strategisk plan for kulturminnevernet.
2. Larvik kommune slutter seg til utvalgets anbefaling om at det må legges til rette for en mer aktiv bruk av plan og bygningsloven, slik at kulturminneinteressene blir ivaretatt på en bedre måte.
3. Larvik kommune støtter utvalgets anbefaling om økning i de økonomiske rammene for kulturminnearbeidet, men understreker at det må legges kommunale og regionale prioriteringer til grunn i bruken av midlene. Dette må også gjelde for det foreslåtte kulturminnefondet.
4. Larvik kommune slutter seg til utvalgets anbefalinger om behovet for å styrke kompetansen og ressursinnsatsen i kulturminnevernet på kommunalt og regionalt nivå. En slik styrking bør skje samtidig med en desentralisering av oppgaver av lokal og regional betydning.
5. Larvik kommune er innforstått med regjeringens ønske om å tildele kommunesektoren økt ansvar og større handlingsrom innenfor kulturminnevernet. Det er positivt med koordineringen av kommuneprosjektet og det videre arbeidet med ny kulturminnepolitikk. Med en styrking av kommunens rolle blir det også nødvendig å styrke de økonomiske ressursene. Dette må være en forutsetning for overføring av oppgaver og ansvar til kommunenivået.

Behandling i Oppvekst og kulturkomitéen:

Gerd Utklev framsatte følgende forslag:

"Pkt. 2

Larvik kommune slutter seg til utvalgets anbefaling om at det må legges til rette for en mer aktiv bruk av plan og bygningsloven.

Det er viktig at eiere/brukere kommer med i planarbeidet på et tidlig tidspunkt, slik at kulturminneinteressene blir ivaretatt på en best mulig måte."

Hallstein Bast framsatte følgende forslag:

”Pkt. 3 –tillegg:

Midler fra fondet skal i tillegg kunne utløses av lokal innsats og private tilskudd.

Pkt. 4 –tillegg:

Også gjennom at plan og bygningsloven omarbeides til bedre å ivareta verneinteressene.

Pkt. 5 – tillegg:

Økt ansvar må bli fulgt av sikring av faglig kompetanse og integritet. Det økte ansvaret må ikke gjennomføres på bekostning av langsiktigheten som må ligge til grunn for kulturminnevernet. Nasjonale kulturminneinteresser må tydeliggjøres og bør fortsatt ivaretas på nasjonalt og regionalt nivå.”

Ingeborg Wittersø Skancke framsatte følgende forslag:

”Pkt. 5 -tillegg til Hallstein Basts tilleggsforslag:

Økt ansvar må bli fulgt av sikring av **kommunens** faglige kompetanse og integritet.”

Ragnar Johannessen framsatte følgende forslag:

”Pkt. 1 – endring:

NOU 2002:1 Fortid former framtid er en stimulans til kommunens initiativ med å utarbeide en helhetlig og strategisk plan for kulturminnevernet.”

Knut Anvik framsatte følgende forslag:

”Larvik kommune ser positivt på innholdet i NOU 2002 Fortid former framtid. Larvik beklager at kommunen ikke kan påta seg nye forpliktelser, hvis ikke de økonomiske konsekvensene er avklart og Larvik kommune får dekket sine økte kostnader.”

Det ble votert over Knut Anviks forslag som falt idet 3 stemte for og 10 mot.

10 = AP, H, Kr.F, Sp, SV, V

3 = Frp

Det ble votert alternativt mellom rådmannens forslag, pkt. 1, og Ragnar Johannessens forslag. Ragnar Johannessens forslag anbefales enstemmig vedtatt.

Det ble votert alternativt mellom rådmannens forslag, pkt. 2, og Gerd Utklevs forslag. Gerd Utklevs forslag anbefales enstemmig vedtatt.

Det ble votert over rådmannens forslag, pkt. 3, som anbefales enstemmig vedtatt.

Det ble votert over Hallstein Basts tilleggsforslag til pkt. 3 som anbefales enstemmig vedtatt.

Det ble votert over rådmannens forslag, pkt. 4, som anbefales enstemmig vedtatt.

Det ble votert over Hallstein Basts tilleggsforslag til pkt. 4 som anbefales vedtatt idet 10 stemte for og 3 mot.

10 = Ap, Frp, Kr.F, Sp, SV, V

3 = H

Det ble votert over rådmannens forslag, pkt. 5, som anbefales enstemmig vedtatt.

Det ble votert over Hallstein Basts tilleggsforslag til pkt. 5 som anbefales enstemmig vedtatt.

Det ble votert over Ingeborg Wittersø Skanckes tilleggsforslag som anbefales enstemmig vedtatt.

Oppvekst og kulturkomitéens innstilling blir etter dette:

1. NOU 2002:1 Fortid former framtid er en stimulans til kommunens initiativ med å utarbeide en helhetlig og strategisk plan for kulturminnevernet.
2. Larvik kommune slutter seg til utvalgets anbefaling om at det må legges til rette for en mer aktiv bruk av plan og bygningsloven.
Det er viktig at eiere/brukere kommer med i planarbeidet på et tidlig tidspunkt, slik at kulturminneinteressene blir ivaretatt på en best mulig måte.”
3. Larvik kommune støtter utvalgets anbefaling om økning i de økonomiske rammene for kulturminnearbeidet, men understreker at det må legges kommunale og regionale prioriteringer til grunn i bruken av midlene. Dette må også gjelde for det foreslåtte kulturminnefondet.

Midler fra fondet skal i tillegg kunne utløses av lokal innsats og private tilskudd.

4. Larvik kommune slutter seg til utvalgets anbefalinger om behovet for å styrke kompetansen og ressursinnsatsen i kulturminnevernet på kommunalt og regionalt nivå. En slik styrking bør skje samtidig med en desentralisering av oppgaver av lokal og regional betydning.

Også gjennom at plan og bygningsloven omarbeides til bedre å ivareta verneinteressene.

5. Larvik kommune er innforstått med regjeringens ønske om å tildele kommunesektoren økt ansvar og større handlingsrom innenfor kulturminnevernet. Det er positivt med koordineringen av kommuneprosjektet og det videre arbeidet med ny kulturminnepolitikk.
Med en styrking av kommunens rolle blir det også nødvendig å styrke de økonomiske ressursene. Dette må være en forutsetning for overføring av oppgaver og ansvar til kommunenivået.

Økt ansvar må bli fulgt av sikring av kommunens faglige kompetanse og integritet. Det økte ansvaret må ikke gjennomføres på bekostning av langsiktigheten som må ligge til grunn for kulturminnevernet. Nasjonale kulturminneinteresser må tydeliggjøres og bør fortsatt ivaretas på nasjonalt og regionalt nivå.”

Behandling i Kommunestyret:

Stig Hatlo tok opp Knut Anviks forslag fra oppvekst- og kulturkomiteens behandling av saken.

Det ble votert over Stig Hatlos forslag som falt idet 10 stemte for og 42 mot.

42 = H, Kr.F., Ap., SV, Sp., V, Uavh.
10 = Frp.

Det ble votert over oppvekst- og kulturkomiteens innstilling som ble enstemmig vedtatt.

Kommunestyrets vedtak blir etter dette:

1. NOU 2002:1 Fortid former framtid er en stimulans til kommunens initiativ med å utarbeide en helhetlig og strategisk plan for kulturminnevernet.
2. Larvik kommune slutter seg til utvalgets anbefaling om at det må legges til rette for en mer aktiv bruk av plan og bygningsloven.
Det er viktig at eiere/brukere kommer med i planarbeidet på et tidlig tidspunkt, slik at kulturminneinteressene blir ivaretatt på en best mulig måte.”
3. Larvik kommune støtter utvalgets anbefaling om økning i de økonomiske rammene for kulturminnearbeidet, men understreker at det må legges kommunale og regionale prioriteringer til grunn i bruken av midlene. Dette må også gjelde for det foreslåtte kulturminnefondet.

Midler fra fondet skal i tillegg kunne utløses av lokal innsats og private tilskudd.

4. Larvik kommune slutter seg til utvalgets anbefalinger om behovet for å styrke kompetansen og ressursinnsatsen i kulturminnevernet på kommunalt og regionalt nivå. En slik styrking bør skje samtidig med en desentralisering av oppgaver av lokal og regional betydning.

Også gjennom at plan og bygningsloven omarbeides til bedre å ivareta verneinteressene.

5. Larvik kommune er innforstått med regjeringens ønske om å tildele kommunesektoren økt ansvar og større handlingsrom innenfor kulturminnevernet. Det er positivt med koordineringen av kommuneprosjektet og det videre arbeidet med ny kulturminnepolitikk.
Med en styrking av kommunens rolle blir det også nødvendig å styrke de økonomiske ressursene. Dette må være en forutsetning for overføring av oppgaver og ansvar til kommunenivået.

Økt ansvar må bli fulgt av sikring av kommunens faglige kompetanse og integritet. Det økte ansvaret må ikke gjennomføres på bekostning av langsiktigheten som må ligge til grunn for kulturminnevernet. Nasjonale kulturminneinteresser må tydeliggjøres og bør fortsatt ivaretas på nasjonalt og regionalt nivå.”

SAKSBEHANDLER: leder Aina Aske

Vedlegg:

- 1 Høringsbrev fra Miljøverndepartementet 28.02.02

SAMMENDRAG:

Miljøverndepartementet har fått utarbeidet NOU 2002:1 Fortid former framtid- utfordringer i en ny kulturminnepolitikk." Utredningen ble avgitt til Miljøverndepartementet 21. desember 2001 fra Kulturminneutvalget oppnevnt ved kongelig resolusjon 9. april 1999. Utvalgets utredning er sendt ut på en bred høring som sannsynligvis skal danne grunnlag for en melding til Stortinget i 2003.

Bakgrunnen for oppnevningen av Kulturminneutvalget var Stortingets behandling våren 1998 av St.meld. nr. 58 (1996-97) *Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling - Dugnad for framtida*. Stortingsflertallet la til grunn at dagens kulturminnepolitikk ikke var tilstrekkelig for å sikre vår felles kulturarv for kommende generasjoner. De mente det var behov for en grundig vurdering av mål, strategier og virkemidler. Det ble lagt vekt på at kulturminnepolitikken bør utøves i et nært samarbeid mellom offentlige myndigheter og private interesser. I sitt mandat ble utvalget bedt om å vurdere videreutvikling av kulturminnepolitikken, med særlig vekt på:

- perspektivet på kulturminner som ressurs for samfunnet
- vern og forvaltning av fredete og bevaringsverdige kulturminner
- eieres rolle og situasjon
- kommunenes og organisasjonenes rolle i kulturminnearbeid
- nettverksbygging
- staten som eier
- organiseringen av kulturminneforvaltningen på fylkesnivå, herunder også samisk kulturminneforvaltning
- internasjonalt kulturminnesamarbeid, med spesiell vekt på utviklingssamarbeid

Utvalgets flertall har i utredningen både lagt vekt på å vurdere kulturminner og kulturmiljøer som ressurser i seg selv, og å se kulturminnene og kulturminnepolitikken som ledd i en større samfunnsmessig sammenheng.

Oppfølgingen av NOU 2002:1 samkjøres med oppfølgingen av det såkalte *Kommuneprosjektet*. I dette ligger at regjeringen som et ledd i arbeidet med å modernisere offentlig forvaltning og styrke lokaldemokratiet ønsker å gi kommunesektoren mer ansvar og større handlingsrom innenfor miljøpolitikken.

I oversendelsesbrev fra Miljøverndepartementet av 04.03.02 blir høringsinstansene bedt om å følge en oppsatt disposisjon for tilbakemeldingene. Denne er i hovedsak fulgt i punktene 1 – 8 under *Vurderinger og konsekvenser*.

HANDLINGSROM:

Bakgrunn for oppnevning av Kulturminneutvalget og utredningen som foreligger var Stortingets behandling våren 1998 av St.meld. nr. 58 (1996 – 1997) *Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling – Dugnad for framtida*. Stortingsflertallet la til grunn at dagens kulturminnepolitikk ikke var tilstrekkelig for å sikre vår felles kulturarv for kommende generasjoner. De mente det var behov for en grundig vurdering av mål, strategier og virkemidler. Utvalgets utredning er sendt ut på en bred høring som sannsynligvis skal danne grunnlag for en melding til Stortinget i 2003.

I utvalgets funksjonstid har det skjedd en rekke endringer av organisatorisk, juridisk, økonomisk og kulturminnefaglig art på områder som i større eller mindre grad berører utvalgets arbeid. Spesielt bør nevnes:

- Forslag om å opprette et kulturminnefond
- Endringer i oppgavefordelingen mellom stat, fylke og kommune
- Endringer i plan- og bygningsloven, skatteloven og merverdiavgiftsloven
- Endringer i museumpolitikken

Enkelte av disse prosessene har grepet direkte inn i utvalgets mandatpunkter, noe som til en viss grad har komplisert utvalgets arbeid.

Kommunen har gjennom samfunns- og arealplanleggingen etter *Plan- og bygningsloven* et sentralt virkemiddel for å ivareta kulturminne- og kulturmiljøinteresser. Som lokal landbruksmyndighet har kommunen en sentral rolle i forvaltningen av *landbrukets tilskuddsordninger til kulturminner og kulturlandskap*, samt i *behandling av søknader om nydyrking*.

Kommunen har ikke fått tildelt myndighet eller oppgaver etter *Kulturminneloven*. Som et ledd i arbeidet med å modernisere offentlig forvaltning og styrke lokaldemokratiet ønsker imidlertid regjeringen å gi kommunesektoren mer ansvar og større handlingsrom innenfor miljøpolitikken. *St.meld. nr. 24:2000 Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand* skisserer hvordan regjeringen vil styrke det kommunale miljøvernarbeidet. Målet er å stimulere til lokal forankring, forståelse og aksept for viktige miljøvernoppgaver, både hos de organer som fatter beslutningen og hos de som * beslutningen gjelder; lokalbefolkningen.

Miljøverndepartementet gjennomførte høsten 2001 en omfattende kartlegging av hvilke oppgaver, hvilket ansvar og hvilken myndighet fylkeskommunene og kommunene bør ha i framtiden. Fylkeskommunen, Sametinget og kommunene har, i samarbeid med frivillige organisasjoner, museer og andre berørte parter, gitt tilbakemeldinger om en slik reform. Miljøverndepartementet legger opp til en prosess der overføringer av oppgaver, ansvar og myndighet, samt tiltak for kompetanseutvikling, planlegges gjennomført i perioden 2002 – 2005. Miljødepartementet har funnet det formålstjenlig å samkjøre det videre arbeidet med kommuneprosjektet med oppfølging av NOU 2002:1.

MILJØFAKTORER:

På nasjonalt nivå er målet at det årlige tapet av kulturminner og kulturmiljøer som følge av fjerning, ødeleggelse eller forfall, skal minimeres, og skal innen år 2008 ikke overstige 0,5% årlig. Larvik kommune har stor tetthet av kulturminner og -miljøer, og samtidig et sterkt press på arealer. Behovet for et langsiktig perspektiv til grunn for forvaltningen, er tatt opp i saken om utarbeidelse av *Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer* godkjent i kommunestyret 17.04.02.

NOU 2001:1 Fortid fremmer framtid er et viktig dokument ut fra et miljø- og bærekraftperspektiv. Den ser mangfoldet av kulturminner og kulturmiljøer som store kunnskapsmessige, kulturhistoriske, økonomiske og miljømessige ressurser til nytte både for faglig, sosial og næringsmessig virksomhet. Den trekker opp verdigrunnlag og hovedlinjer for kulturminnepolitikken som skal bidra til å styrke bevisstheten om det nære samspillet mellom naturgrunnlaget og menneskenes bruk av naturen. Kulturminnene er en vesentlig del av samfunnets realkapital og er viktige kilder til kunnskap om bærekraftig ressursforvaltning.

ØKONOMISKE KONSEKVENSER:

Kulturminneutvalget har funnet det lite hensiktsmessig å foreta konkrete beregninger av de økonomiske og administrative konsekvensene av sine anbefalinger. Dette har ifølge utvalget selv flere årsaker:

- Mange av tilrådingene er på overordnet nivå og det er vanskelig å gjøre detaljerte beregninger.
- Det er vanskelig å få fram gode nok data om hvor store ressurser ulike sektorer bruker innenfor kulturminneområdet, noe som gjør det vanskelig å beregne de økonomiske konsekvensene for en forsterket innsats på kulturminnefeltet.
- Mange av tiltakene som anbefales dreier seg om effektiviseringsgevinster. Disse er det ikke laget beregninger for.

Dermed lar det seg vanskelig gjøre å si noe om de økonomiske konsekvenser som den overordnede politikken og de enkelte tiltak vil kunne få for kommunen. I forbindelse med den forestående utarbeidelse av *Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer* kan det vurderes å se nærmere på kartlegging og dokumentasjon av kommunens behov for å vedlikeholde, sette i stand og tilrettelegge landskap, bygninger og andre kulturminner (kap. 14, s. 150) samt vurdere økonomiske konsekvenser av andre tiltak i utredningen som synes aktuelle i Larvik.

Proessen med å overføre ansvar innenfor kulturminneforvaltningen til kommunene, som løper parallelt med utformingen av ny kulturminnepolitikk vil gi kommunene økt ansvar innenfor kulturminnevernet. Med et større ansvar og styrking av kommunens rolle blir det også nødvendig å styrke de økonomiske ressurser. Dette må være en forutsetning for overføring av oppgaver og ansvar til kommunenivået.

FAKTISKE OPPLYSNINGER:

NOU 2002:1 "Fortid former - utfordringer i en ny kulturminnepolitikk." ble avgitt til Miljøverndepartementet 21. desember 2001 fra Kulturminneutvalget oppnevnt ved kongelig resolusjon 9. april 1999. Utredningen og dertil hørende informasjon, er lagt ut på egen nettside: <http://odin.dep.no/md/norsk/aktuelt/hoeringssaker/kulturminne>

Utvalget ble oppnevnt i april 1999 med følgende mandat: "Foreta en vurdering av mål, strategier og virkemidler på kulturminnefeltet. Utvalget ble spesielt anmodet om å "identifisere flaskehalser og forbedringspunkter i eksisterende systemer og arbeidsformer". Utvalget ble bedt om å utrede de økonomiske og administrative konsekvenser av forslag som fremmes.

Utvalget har formulert følgende visjon for fremtidens kulturminnepolitikk:

Kulturminner og kulturmiljøer - kilder til opplevelse, utvikling og verdiskaping.

For å nå denne visjonen har utvalget formulert fem mål:

1. Kulturminner og kulturmiljøer viser et historisk, kulturelt og materielt mangfold.
2. Samvirket mellom mennesker og kulturminner skaper verdier, kunnskap og opplevelser.
3. Sammenhengen mellom natur og kulturminner stimulerer til bærekraftig ressursforvaltning.
4. Det er likeverd i samspillet mellom offentlige og private aktører.
5. De økonomiske rammene står i forhold til oppgavene.

For å realisere målene, er det utarbeidet ti strategier som i sin helhet er gjengitt i utredningen. I tillegg har flertallet bak utredningen ønsket å framheve noen satsningsområder som har krav på ekstra oppmerksomhet. Blant de disse kan nevnes: Ny kulturminnelov og en styrking av kulturminneaspektet i plan- og bygningsloven. Bedre samarbeid og større likeverd mellom aktørene. Tydeliggjøring av hvorfor noe skal tas vare på. Bedre dispensasjonspolitik og differensiert

fredningspolitikk. Kulturminner og kulturmiljøer som del av by- og stedsutvikling. Bedre vern og formidling av kulturminner fra den nære fortid.

Utvalget fikk i sitt mandat opplistet en rekke emner innen kulturminnepolitikken som de skulle drøfte. Dette danner utgangspunkt for disponeringen av utredningens tiltaksdel.

I det følgende gjøres det rede for de tiltakene som foreslås og som synes viktige for Larvik kommune. For fullstendig liste henvises det til utredningens kapitler 4 – 13.

❑ **Kulturminner og kulturmiljøer som fellesskapsverdier i et lokalsamfunn**

Hovedproblemstilling: Fokus på tilhørighet og lokal forankring. Øke engasjementet for og gleden ved å ta vare på verdiene som kulturminner representerer.

Dette skal skje gjennom:

- Offentlig kulturminneforvaltning må legge opp til prosesser som i større grad enn i dag gjør det meningsfylt for lokale aktører å delta når beslutning om kulturminner og kulturmiljøer skal fattes.
- Det må satses på å lage planer for hvordan et lokalsamfunns kulturminner og kulturmiljøer skal forvaltes i framtiden.
- Det må utvikles arenaer der barn og ungdom kan delta i debatten om hvordan deres lokalsamfunn skal utformes.
- Økt satsing på LA-21, reiseliv og profilering/formidling av steders historie og miljø gjennom ulike arrangementer.
- Forskning på dialog og gjensidig respekt mellom lokalsamfunn og offentlig kulturminneforvaltning.

❑ **Eiere og rettighetshavere**

Hovedproblemstilling: Større likeverd mellom eiere og den offentlige kulturminneforvaltningen vedrørende bevaring, bruk og skjøtsel av kulturminnene. Bedrede muligheter for kommunene for å ivareta sine forpliktelser ovenfor kirker og kirkegårder som viktige kulturminner.

Dette skal skje gjennom:

- Staten skal dekke alle merkostnadene eierne får på grunn av krav som fordyrer vedlikehold og istandsetting av vedtaks- og automatisk fredete bygg og anlegg.
- Det bør åpnes for å søke tilskudd til fordyrende tiltak som følge av kulturvernkrav til nybygg innenfor fredete områder.
- Offentlig kulturminneforvaltning må få plikt til å kartlegge økonomiske og administrative virkninger av en kulturmiljøfredning.
- Offentlig kulturminneforvaltning har plikt til å kontakte eierne tidligst mulig når de planlegger en fredning og eierne må bli involvert i beslutningsprosessen.
- Formidling må inn som en plikt i kulturminneloven ved arkeologiske utgravninger. Mindre private tiltak bør dekkes av staten.
- Kulturminnets alder skal ikke være det eneste kriteriet for automatisk å frede flere nye kategorier kulturminner og kulturmiljøer.
- Statens andel til vedlikehold og istandsetting av verdifulle kirker må dekkes over offentlige budsjetter. Midler som tildeles gjennom opplysningsvesenets fond og fra andre finansieringskilder må være supplement til statlige budsjetter.

❑ **Frivillig arbeid**

Hovedproblemstilling: Det må i sterkere grad legges til rette for at frivillige innenfor kulturminnevernet får arbeidsvilkår som stimulerer til kreativitet, engasjement og rekruttering.

Dette skal skje gjennom:

- Organisasjonene og den offentlige kulturminneforvaltningen må i fellesskap legge større innsats i å finne fram til gode og hensiktsmessige arenaer, arbeidsformer og samarbeidsprosjekter.
- Organisasjonene innenfor kulturminne- og kulturvernfeltet må sammen finne ut hvilken form for samarbeid de ønsker og hva innholdet bør være. Det bør etableres et samarbeid med natur-, friluftsliv- og landbruksorganisasjoner.
- Driftsstøtten til frivillige organisasjoner over offentlige budsjetter må styrkes.
- Midler til prosjektstøtte kan hentes både fra offentlige budsjetter og fra kulturminnefondet.

□ **Museene i kulturminnearbeidet**

Hovedproblemstilling:

Et stort, men dårlig utnyttet potensiale som ligger i samarbeid mellom museer og offentlig kulturminneforvaltning må tas i bruk.

Dette skal skje gjennom:

- Museenes rolle som møteplass og deres kompetanse på dokumentasjon, bevaring, forskning og formidling videreutvikles og i større grad aktiviseres innenfor kulturminnearbeidet.
- Museumssektoren må tilføres tilstrekkelig midler slik at den blir i stand til å holde sine kulturhistoriske bygninger på et tilfredsstillende vedlikeholdsnivå.
- Det må utarbeides en handlingsplan for vedlikehold og restaurering av kulturhistorisk verdifulle bygninger som museene eier.

□ **Juridiske virkemidler**

Hovedproblemstilling: Det er behov for fornying, forenkling og harmonisering av lovverk som berører kulturminneforvaltningen.

Dette skal skje gjennom:

- Det må utarbeides en ny kulturminnelov.
- Ordlyden i dispensasjonsbestemmelsen for automatisk fredete kulturminner må tas opp til vurdering og bli tydeligere. Samtidig må det stå tydelig i plan- og bygningsloven at det er mulig å få dispensasjon fra automatisk fredning.
- Plan- og bygningsloven må styrkes som virkemiddel i kulturminnepolitikken
- Dispensasjonspraksisen i plan- og bygningsloven må innskjerpes.

□ **Styrking av de økonomiske virkemidlene**

Hovedproblemstilling: De økonomiske rammene må stå i forhold til oppgavene.

Dette skal skje gjennom:

- Det utvikles bedre kriterier for prioritering mellom hvilke kulturminner som skal bevares og hvilke som ikke skal bevares. Kriteriene må gjøres kjent og tas i bruk så raskt som mulig.
- Statlige tilskudd skal være hovedkilden ved istandsetting og vedlikehold av fredete kulturminner og kulturmiljøer, og tilskuddsrammen må økes vesentlig.
- Det må øremerkes statlige midler som kommunene skal nytte til ulike tiltak innenfor bevaringsregulerte områder etter plan- og bygningsloven.
- Det opprettes et kulturminnefond med statlige midler. Fondet skal være som et supplement til statlige tilskudd, og ikke være til erstatning for det ansvar staten har for fredete kulturminner og kulturmiljøer. Fondets hovedmålsetting må være å stimulere til kulturminnetiltak og -aktiviteter regionalt og lokalt, og midlene skal primært gå til kulturminner og kulturmiljøer som ikke er fredet etter kulturminneloven.
- Det gis fritak for merverdiavgift ved bruk materialer og håndverkertjenester på fredete og bevaringsregulerte boliger, fritidseiendommer og bygninger som ikke er i bruk, for alle forsknings- og utredningsoppdrag og for arkeologiske undersøkelser og utgravninger.
- Alle utgifter knyttet til det å ta vare på de kulturhistoriske verdiene gjennom vedlikehold og påkostninger på eiendommen, må betraktes som vedlikehold i skattelovens forstand.

❑ **Organisering av den offentlige kulturminneforvaltningen**

Hovedproblemstilling: Det må legges avgjørende vekt på behovet for samordnet innsats og samarbeid. Kommunene og den regionale kulturminneforvaltningen må sikres tilgang på kompetanse, kunnskap og økonomiske ressurser..

Dette skal skje gjennom:

- Det legges til rette for å overføre en del oppgaver på kulturminneområdet til kommunene. De kommuner som allerede har kompetanse og som ønsker å få oppgaver overført, bør få anledning til det.
- Formidling vil være av stor betydning for å fremme lokal og regional bevissthet og engasjement i forhold til å ta vare på kulturminner og kulturmiljøer, og formidling må derfor få en sentral plass i kommunesatsingen.
- Frivillige organisasjoner kan ha en viktig rolle som pådrivere overfor kommunene, og bør trekkes aktivt med i den videre prosessen med å styrke kulturminneforvaltningen i kommunene.
- Riksantikvarens direktoratets rolle bør rendyrkes i sterkere grad enn i dag. Blant annet bør Riksantikvarens oppgaver i forbindelse med enkeltsaksbehandling i førsteinstans gjennomgås. Flere av disse oppgavene bør etter utvalgets syn vurderes lagt til regionalt eller lokalt nivå.
- Det utarbeides klare retningslinjer og etableres rutiner for et definert og smidig samarbeid mellom offentlige instanser, frivillige organisasjoner og enkeltpersoner.

❑ **Kunnskap, forskning og kunnskapsspredning**

Hovedproblemstilling: En bred satsing på utdanning, kunnskapsutvikling og formidling med god kvalitet vil være avgjørende for å kunne møte framtidens utfordringer på kulturminnefeltet. Dette skal skje gjennom:

- Kulturminneundervisning inngår i lærerutdanningen på høyskolene, med muligheter til faglig fordyping.
- Videreutdanningstilbudene innenfor håndverksfag knyttes primært til høyskolenivået.
- En instans på sentralt nivå skal ha det overordnede ansvaret for å koordinere kompetansenettverk innenfor håndverk og konservering.
- Den offentlige kulturminneforvaltningen, både sentralt og regionalt, tilføres midler for å kunne kjøpe forsknings- og utredningsoppdrag ved ulike institusjoner.
- Gjenstandsmateriale og resultater gjøres tilgjengelig for publikum gjennom utstillinger på lokalt og regionalt nivå.
- Norges forskningsråd legger til rette for et senter for fremragende forskning på kulturminnefeltet.

❑ **Registre og miljøovervåking**

Hovedproblemstilling: Kulturminneregistrene i Norge må tilrettelegges slik at de egner seg som grunnlag for kunnskapsoppbygging, arealplanlegging, statistikk, prognoser, rapportering, tilstandskontroll og overvåking av sårbarhet og tålegrense.

Dette skal skje gjennom:

- Det utvikles et helhetlig system der opplysninger om kulturminner og kulturmiljøer er tilgjengelig for alle brukere gjennom en felles database.
- Det må satses på forskning og kunnskapsoppbygging i forhold til kulturminneregistrene og til bruken av dem.

❑ **Internasjonalt samarbeid**

Hovedproblemstilling: Forvaltningen av kulturarven er et internasjonalt anliggende og bør derfor inngå som et sentralt element i Norges internasjonale samarbeid.

Dette skal skje gjennom:

- Det nordiske samarbeidet på kulturminnefeltet må styrkes.
- Norge må i større grad bidra i det europeiske forsknings- og kultursamarbeidet i EU, og på den måten også selv få større nytte av dette arbeidet.
- Kulturminneaspektet i utviklingssamarbeidet må styrkes.
- Arbeidet med løse og faste kulturminner må i større grad ses i sammenheng og samordnes i den norske innsatsen i utviklingssamarbeidet.

VURDERINGER OG KONSEKVENSER:

Larvik kommune har et mangfold av verdifulle kulturminner og kulturmiljøer innen sine grenser: Bygningsmiljøer, forsvarsanlegg, enkeltbygninger og kirker. Våre oldtidsminner, spesielt fra jernalder med store funn og vikingbyen Kaupang øker samlingen av verdifulle kulturminner. Rester etter tidligere tiders næringsveier finnes over hele kommunen, knyttet til vassdrag, sjøen og tettstedene. Denne kulturarven blir mer og mer verdifull for hvert år som går. Samtidig reduseres antallet kulturminner med stor hastighet.

Kommunen har ikke i tilstrekkelig grad gjennomdrøftet hva kulturminner og kulturmiljøer kan bety for befolkningen og samfunnsutviklingen, og det foreligger ingen strategi for hvordan man skal komme mer på offensiven – komme i forkant slik at kulturminneverdiene kommer i fokus framfor konfliktpotensialet. Dette vil bli imøtekommet gjennom utarbeidelsen av "*Kommunedelplan - kulturminner og kulturmiljøer*" som ble godkjent av kommunestyret i Larvik 17.04.02.

Involveringsprosesser og enkelte delprosjekter vil bli igangsatt løpende, men som en integrert del av planarbeidet.

Igangsettelsen av en *kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer* har en klar sammenheng med overordnede nasjonale føringer i stortingsmeldinger og utredninger. Utfordringene består i å ta mer og bedre ansvar (lokalt og regionalt), samarbeide mer og bedre (lokalt og regionalt) og være mer utviklingsorientert (lokalt og regionalt) med særlig vekt på kulturminner som ressurs for samfunnet og som en viktig del av en helhetlig miljø- og ressursforvaltning. Kommunestyret har gjennom behandling av kommunens strategidokumenter og andre strategiske planer satt et sterkere fokus på kulturarven som en del av kommunens fortrinn og som viktig bidragsyter til "Larvik – der det gode liv lever". Betydningen av å bevare deler av fortiden som selvforsterkende (bærekraftige) verdier inn i framtiden beskrives og konkretiseres i:

- Kommuneplanens strategidel med langsiktige mål 2000-2011
- Strategidokument 2002 – 2005
- Strategisk Næringsplan 2001 – 2005.

Strategidokumentet 2002 legger budsjettmessig til rette for etablering av et prosjekt med sikte på å øke bevisstheten omkring og bruken av vår kulturarv, med sikte på framgangsrik utvikling av lokalsamfunnet Larvik og utvikling av kommunens næringsliv. Det legges opp til en bred prosess knyttet til stedsidentitet, og som helt konkret vil kunne ut i tilrettelegging av utvalgte kulturminner- og miljøer. Historielag- og foreninger, museet og skolene skal trekkes inn i prosessene. Prosjektet har arbeidstitelen: "Historien bak...steder, hendelser og mennesker i Larvik."

1. Utredningens mål, strategier og innsatsområder som grunnlag for en framtidsrettet kulturminnepolitikk.

Utredningen av ny kulturminnepolitikk er en stimulans til kommunens initiativ med å utarbeide en helhetlig og strategisk plan for kulturminnearbeidet. Utredningens verdigrunnlag og hovedlinjer

underbygger og utfyller perspektivet som kommunen har valgt for sine strategier og arbeidsprosesser. De prioriterte områdene (kap. 3.4) er vidtfavnende, og vil fortsatt i mange henseende ligge utenfor kommunens fokus og ansvarsområde.

I den grad en ny kulturminnepolitikk makter å legge til rette for samarbeid, partnerskap og nettverk (ikke minst mellom det lokale og regionale ledd), vil lokalt engasjement for innsatsområdene likevel kunne bli betydelig større enn det er i dag. Mulighetene for framtidens kulturminnepolitikk ligger jo nettopp i det faktum at *alle* omgis av kulturminner og miljøer hver dag. Den største trusselen er at de blir så selvfølgelig for oss ("folk flest") at vi ikke ser dem – eller vi har ikke tid og anledning til å bli dem bevisst.

2. Hvordan legge til rette for aktiv bruk og ivaretagelse av mangfoldet i kulturarven.

Foreløpig har kommunen for lite systematisk kunnskap om den lokale "interesse og engasjement for kulturarven" til å kunne gi utfyllende svar på spørsmålene om hensiktsmessige "virkemidler" i forhold til god forvaltning av mangfoldet i kulturarven. Forhåpentligvis vil arbeidet med kommunedelplanen og kulturminneprosjektet gi et grunnlag for å komme tilbake med erfaringsbasert svarmateriale.

På spørsmålet om mulighetene for ivaretagelse av kulturminneverdier gjennom plan- og bygningsloven vil en styrking av kulturminneaspektet slik dette omtales i kap. 8.4 være betydningsfullt og ønskelig.

3. Kulturminner og kulturmiljøer som grunnlag for verdiskaping

Utredningens økonomiske del har (som nevnt under økonomiske konsekvenser) svakheter, spesielt ved at det ikke er gjort en effektiv vurdering av de virkemidler man allerede har i dag. For kommunens del vil det være naturlig å gjøre en vurdering av eksisterende økonomiske ordninger i forbindelse med delplanen. Planen vil også kunne se nærmere på kartlegging og dokumentasjon av kommunens behov for å vedlikeholde, sette i stand og tilrettelegge landskap, bygninger og andre kulturminner (kap. 14, s. 150).

Det synes å være et helt klart behov for forutsigbarhet i de økonomiske virkemidlene (varige ordninger - ikke basert på år-til-år budsjettbevilgninger) i kulturminnevernet og for midler til ekstraordinære innsatser. Kommunen støtter derfor forslaget om etableringen av et kulturminnefond. Det understrekes imidlertid at dette fondet ikke må bli noen sovepute for statlige myndigheter: Det er fortsatt behov for løpende bevilgninger og en generell styrking av kulturminneapparatet i fylkene og kommunene. Dersom kulturminnefondet opprettes, er det viktig at det også bør kunne brukes på fredede kulturminner. Det er også viktig at det legges kommunale og regionale prioriteringer til grunn for bruken av fondet.

I forhold til bruk av kulturminner og kulturmiljøer i næringsvirksomhet og annen type verdiskaping er kommunens rolle, samt muligheter og perspektiver ivaretatt i strategisk næringsplan. Administrasjonen har også utarbeidet en rapport "Framtidig samarbeid mellom kultur- og næringsliv i Larvik. Refleksjoner, muligheter, begrensninger knyttet til kommunens rolle." Rapporten gir ytterligere innspill til ovennevnte tema.

4. Eiernes og brukernes rolle og situasjon i kulturminnearbeidet

I utgangspunktet er problemstillingen om fordeling av rettigheter og plikter mellom offentlige og private aktører sentral og viktig for Larvik som har 25 fredete eiendommer innenfor sine kommunegrenser, viktige bevaringsområder, et betydningsfullt statlig eid forsvarsverk med store antikvariske verdier (Fredriksvern verft) og et nasjonalt, arkeologisk utgravningsområde og forskningsfelt (Kaupang). Kulturminneutvalget oppsummerer sine anbefalinger i dette kapittelet (kap.

5) med ikke mindre enn 31 punkter. Dette gjør det vanskelig å gå inn på en vurdering av anbefalingene, annet enn å gi en generell tilslutning til at temaene er viktige og vil bli vektlagt i kommunedelplanen for kulturminner og kulturmiljøer.

5. Partnerskap og samarbeid

En aktiv brukerdiallog og brede samhandlingsprosesser er viktige sider ved Larvik kommunes strategiske aktiviteter. I prinsippet er det derfor helt naturlig å stille seg positiv til perspektiver og anbefalinger som er trukket fram (faktiske opplysninger) i kapittel 4, 5, 6 og 7. Kommunens organisatoriske modell gjør at samarbeidsarenaen med museumssektoren allerede er etablert. Et hinder for å utnytte mulighetene til beste for kulturarven ligger først og fremst på ressursiden, og til en viss grad knyttet til holdninger og tradisjoner.

6. Kompetanseoppbygging og utdanning

I forhold til en ny kulturminnepolitikk som går i retning av større medvirkning og overtagelse av ansvar på lokalt og regionalt nivå, blir kompetanseoppbygging og kunnskap en reell flaskehals.

Videreutviklingen av registre og overvåkingssystemer vurderes som en nasjonal oppgave.

Hva angår bevisstheten blant barn og unge i forhold til kulturarven spiller Larvik Museum og arbeid i forhold til skolene i regi av "Kulturskrinet" allerede en uvurderlig rolle. Begge institusjoner bør gis ytterligere muligheter for kontakten mot skolen, ikke minst mot ungdomsskoletrinnet.

Kommunen slutter seg til at de anbefalinger som er listet opp under **faktiske opplysninger** ovenfor skal bli tilgjengelige på regionalt nivå. I dette ligger et ønske om en styrking både av det regionale kompetansegrunnlaget, tilbudet og utviklingspotensialet. I tråd med utvalgets anbefalinger i kap. 11 er det nærliggende å ønske seg etablering av et fagmiljø/forskningsmiljø i Vestfold, hvor oppgaver som kunnskapsformidling, praktisk rådgivning og samarbeid med kommuner og private aktører blir sentrale. I beste fall ville et slikt senter kunne ha en nasjonal status.

7. Mindretallets særmerknad

Merknaden tas til etterretning. I den forbindelse er det allerede påpekt at utredningens økonomiske del har klare svakheter, spesielt ved at det ikke er gjort en effektvurdering av de virkemidlene man har allerede i dag. Det kan også stilles spørsmål ved nytten av de mer enn 140 forslag til tiltak som lett kan oppfattes som en opplisting av ønsker og behov, mer enn et samlende grunnlag som kan gi retning for en ny politikk.

Det er en manglende sammenheng i utvalgets arbeid mellom påpekte behov for nettverksbygging, økt partnerskap og medforvaltning og bedre rolleavklaringer på alle nivåer og det at forslagene til administrative endringer er svært begrenset (ut over nedleggelse av Statens Kulturminneråd). Kulturminnepolitikken er fragmentert og dels statisk - utvalget burde vært mer konkret i sine forslag for å motvirke de negative sidene ved dagens situasjon. Dette bør konkretiseres bedre i det videre arbeidet med utformingen av kulturminnepolitikken.

8. Kommuneprosjektet

Utvalget er svært lite konkret når det gjelder kommunenes videre rolle i kulturminnearbeidet, bortsett fra igjen å understreke viktigheten av samarbeid lokalt og regionalt, med frivillige og med etablerte institusjoner som i hovedsak museer. Dette skyldes i hovedsak at holdningene til oppgavefordelingen

ikke har vært avklart da utvalget avga sin innstilling. Det er beklagelig at ikke de prinsipielle avgjørelsene er tatt når sektorutredninger skal legge fram sine anbefalinger.

Larvik kommune har, i likhet med norsk kommuner for øvrig, vært og er i en omstillingsprosess. Det å bli tildelt et nytt ansvarsområde er en endring kommunen har kompetanse til å håndtere. Dersom kommunen skal kunne bidra fullverdig i forhold til visjonene om partnerskap-, medvirkning- og forvaltningsverdiene, må imidlertid faglig bemanning og kompetanse bygges ut.

Rett utskrift bevitnes og sendes:

- Saksbehandler for oppfølging

Larvik, 25. juni 2002
for rådmannen

May Eli Bredvei
sekretær